

Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка" включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Наказ Міністерства освіти і науки України від 29.12.2014 № 1528) www.economy.nayka.com.ua | № 5, 2019 | 30.05.2019 р.

DOI: [10.32702/2307-2105-2019.5.40](https://doi.org/10.32702/2307-2105-2019.5.40)

УДК 336.225; 351.72

*Ю. В. Понура,
кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри податкової політики,
Університет державної фіскальної служби України
ORCID: 0000-0002-2312-2786*

ОРГАНІЗАЦІЯ ПОДАТКОВОГО КОНСУЛЬТУВАННЯ В СИСТЕМІ ПОДАТКОВОГО АДМІНІСТРУВАННЯ: ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНИЙ АСПЕКТ

*Y. V. Ponura
Candidate of Science (Economics), Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Tax Policy,
University of the State Fiscal Service of Ukraine*

ORGANIZATION OF TAX ADVISORY IN THE TAX ADMINISTRATION SYSTEM: THEORETICAL AND METHODOLOGICAL ASPECT

У науковій праці узагальнено положення про економічний зміст податкового адміністрування, а також вказано на важливий елемент податкового адміністрування – податке консультування. Вказано, що повнота та своєчасність податкових надходжень визначають процеси, обумовлені лише не рішеннями, діями чи бездіяльністю людей, а суто організаційно-адміністративними та техніко-технологічними факторами, у тому числі одним із таких факторів виступає результативність та ефективність податкового консультування. Податкове консультування визначено як процес надання уповноваженими податковими органами консультацій платникам податків з різних питань податкового законодавства та оподаткування. Проаналізовано окремі положення законодавства України з питань податкового консультування. Зазначено, що податкові консультації можуть надаватися не лише в індивідуальному порядку (тобто, містити конкретні відповіді на запит конкретного платника), але і невизначеному колу платників. Відмічається, що податкове консультування може також надаватися під час розгляду скарг платників податків. Слід розуміти, що скарга платників податків – це основний спосіб реагування платника податків на порушення його прав та інтересів, по суті звернення до уповноваженого державного органу з вимогою відновлення справедливості. Навіть якщо скарга у процесі її розгляду буде визнана необгрунтованою, сам факт її подання свідчить, щонайменше, про нерозуміння платником податків вимог податкового законодавства, обсягу своїх прав та обов'язків, а отже, є своєрідним "сигналом" про існування деформацій (викривлень) відносин між податковими органами та платником, оскільки останній не розуміє юридичного змісту цих відносин. Обгрунтовано, що податкове консультування є важливим інструментом податкової роботи, зокрема при адмініструванні податкового боргу. Вказано, що у

подальшому мають бути виконані розвідки з питань розробки понять результативності та ефективності податкового консультування, а також обґрунтування відповідних показників.

The scientific paper summarizes the provisions on the economic content of tax administration, as well as points to an important element of tax administration - tax counseling. It is stated that the completeness and timeliness of tax receipts are determined by processes, which are determined not only by decisions, actions or inactivity of people, but by purely organizational and administrative and techno-technological factors, among which one of such factors is the efficiency and effectiveness of tax counseling. Tax advice is defined as the process by tax authorities to provide taxpayers with advice on various tax legislation and taxation issues. The article analyzes certain provisions of the Ukrainian legislation on tax consultancy. It is noted that tax consultations can be provided not only individually (ie, contain specific answers to the request of a particular payer), but also an indefinite number of taxpayers. It is noted that tax counseling can also be provided when considering taxpayer complaints. It should be understood that the taxpayer's complaint is the main way of responding to a taxpayer in violation of his rights and interests, essentially seeking an authorized state body with a claim to restore justice. Even if the complaint in the course of its consideration is found to be unfounded, the very fact of its submission is evidenced, at least, by the lack of understanding by the taxpayer of the requirements of tax legislation, the scope of their rights and obligations, and therefore, is a kind of "signal" of the existence of deformations (distortions) of relations between the tax authorities and the payer, since the latter does not understand the legal content of these relations. It is substantiated that tax advice is an important tool for tax work, in particular in administering tax debt. It is indicated that in future, intelligence on the development of concepts of the effectiveness and efficiency of tax advisory, as well as the justification of the relevant indicators, should be performed.

Ключові слова: податкове адміністрування; податкове консультування; консультація; платники податків; податковий борг.

Key words: tax administration; tax counseling; consultation; tax payers; tax debt.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями. Податки є об'єктивно необхідним елементом фінансового господарства будь-якої сучасної держави. За рахунок податків формується переважна більшість доходів бюджетів різних рівнів, що дозволяє акумулювати централізовані фінансові ресурси задля фінансування створення суспільних благ належної якості та належної кількості. Але платники податків, прагнучи максимізувати фінансову результативність своєї діяльності, цілком природно намагаються мінімізувати податкові зобов'язання (законними або незаконними методами). Від результативності та ефективності податкового адміністрування залежить стан податкових надходжень до бюджету (повнота та своєчасність податкових платежів), а відтак – і спроможність держави вчасно та у належному обсязі оплачувати створення суспільних благ. В таких умовах держава змушена вживати необхідних заходів (в тому числі шляхом організації відповідного фінансування) для підтримки функціонування системи податкового адміністрування, основним завданням якої є забезпечення повноти та своєчасності податкових надходжень згідно вимог чинного податкового законодавства. Одним із елементів системи податкового адміністрування є податкове консультування, яке у різних формах представлено у всіх державах.

В останні роки значно збільшилася актуальність досліджень проблематики податкового адміністрування (адміністрування податків), у тому числі і податкового консультування. Це пояснюється, зокрема, важливістю податкового консультування як специфічної управлінської технології, від якої в значній мірі залежить ефективність податкового адміністрування, обсяг та своєчасність надходження податкових платежів, а також підтримка загальної справедливості податкового режиму.

Актуальність дослідження податкового консультування полягає у необхідності з'ясування його економічного змісту. Розробка теоретичних та методичних основ практичної реалізації податкового консультування стане підґрунтям для дослідження проблем його результативності та ефективності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор, виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття. Останнім часом проблеми податкового консультування все частіше стають об'єктом розвідок вчених. Над дослідженнями окремих аспектів податкового консультування плідно працюють В.Л.Андрющенко,

Л.А.Буркова, С.В.Захарін, А.І.Крисоватий, П.В.Пузирьова, А.В.Лісовий, Б.В.Сіденко, М.О.Шадурська та інші науковці. Однак необхідно провести узагальнення теоретичних та методичних основ податкового консультування як елемента податкового адміністрування, що стане підґрунтям для більш чіткого розуміння загального податкового режиму, а також дасть змогу створити необхідне термінологічне середовище для розробки питань про результативність та ефективність податкового консультування.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є викладення результатів дослідження теоретико-методичних основ податкового адміністрування як елемента системи податкового адміністрування.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Без перебільшення, ступінь виконання державою своїх функцій на сьогодні в значній мірі визначається через дотримання порядку у сфері виконання податкового законодавства. Це питання актуальне для усіх країн світу, як розвинутих, так і з трансформаційними економіками.

Як справедливо вказує відомий дослідник проблем оподаткування А.Крисоватий, “реалізацію податкової політики в частині управління оподаткування нині пов’язують, принаймні, з трьома термінами, які часто вживають як слова-синоніми. Це – “управління оподаткуванням”, “податковий менеджмент” і “податкове адміністрування”... З’ясуванню спільних рис та відмінностей податкового менеджменту та податкового адміністрування досі не приділялось достатньої уваги. Більш того дослідження цих форм реалізації податкової політики завжди відбувалось паралельно і характеризується гострою полемікою у трактуванні як теоретичних, так і практичних її аспектів. Часто навіть складається враження, що визнається існування тільки одного із двох понять” [5, сс. 214, 217-218]. Вчений тяжіє до використання поняття “податковий менеджмент”, і запропонував наступне визначення: “податковий менеджмент – це система методів, форм і прийомів організації економічних відносин для оптимізації оподаткування, а його макрорівнева складова – державний податковий менеджмент – це система методів, форм і прийомів регламентування та регулювання економічних відносин у сфері оподаткування для реалізації податкової політики, які базуються на використанні людського фактора і аргументуються мотивацією діяльності” [5, с. 219].

Податкове адміністрування може бути предметом досліджень різних наук. В економіці податкове адміністрування як наукова проблема представляє інтерес в першу чергу з точки зору максимізації суспільної ефективності [6; 8], виконання завдань економічної стратегії [4; 10], мінімізації витрат на виконання податкових приписів (як для державної скарбниці, так і для конкретних платників) [9; 11]. Безперечно, податкове адміністрування повинно бути ефективним, забезпечуючи бюджети різних рівнів своєчасними та належними за обсягом податковими надходженнями при допустимих (мінімальних) витратах ресурсів [1, с.69].

Серед вчених, однак, немає однакості у трактуванні поняття “податкове адміністрування”. Це пояснюється множинністю підходів до розуміння природи податкового адміністрування, адже цей процес може бути предметом розвідок різних наук (і економіка, і менеджмент, і право, і державне управління). Термін “адміністрування” походить від латинського слова “administratio”, що означає керівництво, управління. У “Сучасному словнику іншомовних слів” зазначено: “Адмініструвати – 1) управляти, завідувати; 2) управляти бюрократично через накази, командування” [12, с. 23].

М.Шадурська наводить наступне розуміння: “Сучасна практика застосування податкового адміністрування та законодавчого розподілу повноважень податкових адміністраторів дає підстави визначити податкове адміністрування як сукупність заходів, що застосовуються державними органами виконавчої влади в межах своєї компетенції з метою максимізації податкових надходжень до бюджетної системи при мінімізації витрат” [13, с.102].

У вузькому значенні, податкове адміністрування – це нормативно регламентована організаційно-розпорядча діяльність повноважних державних органів у сфері управління процесами оподаткування, що має основною метою забезпечення виконання вимог податкового законодавства учасниками податкових відносин.

Особливістю податкового адміністрування як економіко-правової категорії є те, що його визначення у законодавчих актах, як правило, не зустрічається [2, с.37]. У Податковому кодексі України, який вступив в силу з 01 січня 2011 р., є розділ II – “Адміністрування податків, зборів (обов’язкових платежів)”, в якому викладені правові норми щодо загальних особливостей податкового адміністрування. У ч.1 ст. 40 Податкового кодексу України зазначено наступне: “Цей розділ визначає порядок адміністрування податків і зборів..., а також порядок контролю за дотриманням вимог податкового та іншого законодавства у випадках, коли здійснення такого контролю покладено на контролюючі органи” [7].

Ми виходимо з позиції, що повноту та своєчасність податкових надходжень визначають процеси, обумовлені лише не рішеннями, діями чи бездіяльністю людей, а суто організаційно-адміністративними та техніко-технологічними факторами. Одним із таких факторів виступає результативність та ефективність податкового консультування.

Податкове консультування можна визначити як процес надання уповноваженими податковими органами консультацій платникам податків з різних питань податкового законодавства та оподаткування.

Розділ II “Адміністрування податків, зборів (обов’язкових платежів)” Податкового кодексу України містить главу 3 “Податкові консультації”, в якій містяться норми, що визначають порядок надання податкових консультацій, а також наслідки їхнього застосування.

Організація консультативної (роз’яснювальної) роботи є важливим елементом податкового адміністрування. Під час податкового консультування платникам надаються консультації з питань дотримання податкового законодавства. Податкове консультування як напрям податкового адміністрування існує у всіх країнах.

Згідно ст. 52 Податкового кодексу України, за зверненням платників податків контролюючі органи безоплатно надають консультації з питань практичного застосування окремих норм податкового законодавства, при цьому податкова консультація має індивідуальний характер і може використовуватися виключно платником податків, якому надано таку консультацію [7]. Згідно ст. 53 Податкового кодексу України, платник податків може оскаржити до суду як правовий акт індивідуальної дії податкову консультацію, викладену у письмовій формі, якщо така консультація на думку платника суперечить нормам закону або змісту відповідного податку чи збору [7].

У Податковому кодексі України закріплено важливе положення про те, що не може бути притягнуто до відповідальності платника податків, який діяв відповідно до податкової консультації, наданої у письмовій формі, зокрема на підставі того, що у майбутньому така податкова консультація була змінена або скасована [7]. Вказане положення значно підсилює відповідальність податкових органів за якість наданих податкових консультацій (тим більше що такий орган не має права відмовити платнику податків у наданні податкової консультації).

Податкові консультації, які не потребують додаткового вивчення змісту вимог закону, можуть надаватися також в усній формі. Такі консультації надаються, як правило, з питань оформлення декларацій, переліку необхідних документів, строків та порядку подання звітності тощо, тобто питань, які є переважно стандартними (поширеними).

Податкові консультації можуть надаватися не лише в індивідуальному порядку (тобто, містити конкретні відповіді на запит конкретного платника), але і невизначеному колу платників. Йдеться про так звані “масові” податкові консультації, або консультації в порядку масово-роз’яснювальної роботи. Вказана робота проводиться, аби нагадати платникам про строки виконання податкового обов’язку, або у випадку значних змін податкового законодавства. Особливою формою масового консультування є організація публічних виступів (у формі інтерв’ю, “круглих столів”, “гарячих телефонних ліній”, оприлюднення аналітичних оглядів тощо) фахівців податкових органів через засоби масової інформації (на телебаченні, у радіо, пресі, мережі Інтернет), в яких надається інформація про правила (порядок) виконання окремих положень податкового законодавства.

Податкове консультування може також надаватися під час розгляду скарг платників податків. Слід розуміти, що скарга платників податків – це основний спосіб реагування платника податків на порушення його прав та інтересів, по суті звернення до уповноваженого державного органу з вимогою відновлення справедливості. Навіть якщо скарга у процесі її розгляду буде визнана необґрунтованою, сам факт її подання свідчить, щонайменше, про нерозуміння платником податків вимог податкового законодавства, обсягу своїх прав та обов’язків, а отже, є своєрідним “сигналом” про існування деформацій (викривлень) відносин між податковими органами та платником, оскільки останній не розуміє юридичного змісту цих відносин.

Відтак, можемо стверджувати, що будь-яка сумлінна скарга платника податків (така, що не переслідує мети уникнення від оподаткування), незалежно від її обґрунтованості, є «сигналом» про необхідність надання податкової консультації.

Податкові органи мають бути зацікавлені у організації ретельного, неупередженого, об’єктивного та своєчасного розгляду скарг, оскільки в результаті цієї роботи уможливується виявлення правопорушень, що допускаються працівниками податкових органів, а отже, створюються умови для підвищення ефективності податкового адміністрування. Крім того, об’єктивний розгляд скарги та прийняття законного рішення створює у платників відчуття справедливості, що сприяє збільшенню добровільно сплачених податкових платежів.

Нерідко побутує думка, що скарги на дії та рішення податкових органів подаються виключно за наслідками податкового контролю, коли платники незадоволені результатами податкових перевірок. Насправді скарги на дії та рішення податкових органів та їхніх посадових осіб подаються і в багатьох інших випадках. Приміром, законодавство України передбачає можливість подання скарги у різних випадках, зокрема якщо податковий орган надав необґрунтовану (незаконну) податкову консультацію, або відмовив платнику податків у прийнятті звітності, або відмовив у видачі свідоцтва про реєстрацію тощо. Тому розгляд скарг ми вважаємо елементом механізму адміністративного регулювання податкових відносин, а не елементом механізму податкового контролю.

Важливість податкового консультування обумовлюється ще й тим, що воно може впливати на масові економічні явища і процеси – приміром, на інвестиційну та інноваційну діяльність, про що вказується у науковій літературі [3, с.50]. Так, податкова консультація щодо оподаткування доходу іноземного інвестора може вплинути не лише на податкове становище конкретного платника, а й також на можливі економічні рішення іноземних партнерів (нерезидентів), що розглядають можливості інвестування у майбутньому.

Податкове консультування є важливим інструментом податкової роботи, зокрема при адмініструванні податкового боргу. Мінімізація наявного податкового боргу досягається шляхом виконання різних організаційно-адміністративних заходів: арешт майна боржника, примусова реалізація майна боржника, вилучення готівки, позовна робота, кримінальне переслідування посадових осіб тощо. Недопущення виникнення можливого податкового боргу досягається шляхом використання як організаційних, так і економічних важелів: надання податкових консультацій (масові та індивідуальні роз'яснення податкового законодавства), узагальнення судової практики, заохочення сумлінних платників, моделювання податкових ризиків та їхня мінімізація тощо.

Головним напрямом боротьби з податковими правопорушеннями з точки зору гарантування спокою, безпеки, стабільності суспільства, прав, свобод і законних інтересів громадян є їхнє попередження, причому попередження податкових девіацій розглядається як багаторівнева система державних і суспільних заходів, спрямованих на виявлення, усунення, послаблення або нейтралізацію причин і умов правопорушень окремих видів і конкретних правопорушень [1; 6; 9]. Найбільший потенціал щодо мінімізації наявного податкового боргу та профілактики його виникнення у майбутньому ґрунтується на формуванні моделі сумлінної податкової поведінки серед платників, усунення причин та умов, які уможлиблюють вчинення податкових правопорушень. Ми виходимо з того, що значний потенціал формування моделі сумлінної податкової поведінки криється через створення системи, яка уможлиблює загальне зміцнення податкової дисципліни. Зрозуміло, що вирішення вказаного завдання можливе лише внаслідок створення та підтримки функціонування ефективної системи податкового адміністрування.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Податкове адміністрування – це нормативно регламентована організаційно-розпорядча діяльність повноважних державних органів у сфері управління процесами оподаткування, що має основною метою забезпечення виконання вимог податкового законодавства учасниками податкових відносин. Повноту та своєчасність податкових надходжень визначають процеси, обумовлені лише не рішеннями, діями чи бездіяльністю людей, а суто організаційно-адміністративними та техніко-технологічними факторами. Одним із таких факторів виступає результативність та ефективність податкового консультування.

Податкове консультування – це процес надання уповноваженими податковими органами консультацій платникам податків з різних питань податкового законодавства та оподаткування.

Організація консультативної (роз'яснювальної) роботи є важливим елементом податкового адміністрування. Під час податкового консультування платникам надаються консультації з питань дотримання податкового законодавства. Податкове консультування як напрям податкового адміністрування існує у всіх країнах.

Податкові консультації можуть надаватися не лише в індивідуальному порядку, але і невизначеному колу платників. Податкове консультування може також надаватися під час розгляду скарг платників податків.

Важливість податкового консультування обумовлюється ще й тим, що воно може впливати на масові економічні явища і процеси – приміром, на інвестиційну та інноваційну діяльність.

Податкове консультування є важливим інструментом податкової роботи, зокрема при адмініструванні податкового боргу. Мінімізація наявного податкового боргу досягається шляхом виконання різних організаційно-адміністративних заходів. Недопущення виникнення можливого податкового боргу досягається шляхом використання як організаційних, так і економічних важелів, у тому числі шляхом надання податкових консультацій (масові та індивідуальні роз'яснення податкового законодавства).

У подальшому мають бути виконані розвідки з питань розробки понять результативності та ефективності податкового консультування, а також обґрунтування відповідних показників.

Список літератури.

1. Андрущенко В. Л. Фіскально-соціологічний напрям західної фінансової науки / В. Л. Андрущенко // Науковий вісник Національного університету державної податкової служби України (економіка, право). – 2010. – №4 (51). – С. 67–75.
2. Буркова Л.А. Дослідження теоретичних аспектів податкового менеджменту та прийняття рішення щодо необхідності його удосконалення / Л.А.Буркова // Фінансовий простір. – 2016. - № 3 (23). – С. 35-45.
3. Захарін С.В. Фінансові інструменти активізації інвестиційної та інноваційної діяльності / С.В.Захарін // Економіка України. – 2010. - № 12. – С. 48-54.
4. Захарін С.В. Вплив оподаткування на заощадження та інвестиції / С.В.Захарін // Фінанси України. – 2005. - № 10. – С. 83-90.
5. Крисоватий А. І. Теоретико-організаційні домінанти та практика реалізації податкової політики в Україні : монографія / А. І. Крисоватий. – Тернопіль : Карт-Бланш, 2005. – 371 с.
6. Крисоватий А. І. Адміністрування податків в Україні : організація та напрями трансформації : монографія / А. І. Крисоватий, Т. Л. Томнюк. – Тернопіль : Економічна думка ТНЕУ, 2012. – 212 с.
7. Податковий кодекс України № 2755-VI (зі змінами та доповненнями). – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.

8. Пузирьова П.В. Характеристика податкового менеджменту та ознаки його ефективності в сучасних умовах / П. В. Пузирьова, Ю. Г. Ковальська // Формування ринкових відносин в Україні. – 2012. – №2. – С. 36–39.
9. Лісовий А. В. Податковий менеджмент: проблеми та перспективи розвитку / А. В. Лісовий, Т. А. Лісова // Сталій розвиток економіки. – 2013. – №2. – С. 267–269.
10. Сіденко Б.В. Модернізація податкової служби / Сіденко Б.В., Мелентьєва О.В.// Zbiór raportów naukowych „Postępy w nauce w ostatnich latach. Nowych rozwiązań”. - Warszawa: Wydawca: Sp. z o.o. «Diamond trading tour», 2012. – С. 6-9.
11. Сусіденко В.Т. Сучасна сутність і архітектоніка податкового регулювання розвитку суспільства / В.Т.Сусіденко, А.О.Нікітішин // Актуальні проблеми економіки. – 2012. - № 1. – С. 234-242.
12. Сучасний словник іншомовних слів / НАН України. Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні. Уклад. О. І. Скопненко, Т. В. Цимбалюк. — Київ : «Довіра», 2006. — 789 с.
13. Шадурская М. Теоретические основы государственного налогового менеджмента и налогового администрирования / М. Шадурская // Світ фінансів. – 2011. – №1. – С. 101–103.

References.

1. Andruschenko, V. L. (2010), “Fiscal and sociological direction of Western financial science”, *Naukovyj visnyk Natsional'noho universytetu derzhavnoi podatkovoi sluzhby Ukrainy (ekonomika, pravo)*, vol. 4 (51), pp. 67–75.
2. Burkova, L.A. (2016), “Research of theoretical aspects of tax management and decision on the necessity of its improvement”, *Finansovyy prostir*, vol.3 (23), pp. 35-45.
3. Zakharin, S.V. (2010), “Financial instruments for stimulating investment and innovation activities”, *Ekonomika Ukrainy*, vol. 12, pp. 48-54.
4. Zakharin, S.V. (2005), “The Impact of Taxation on Savings and Investments”, *Finansy Ukrainy*, vol. 10, pp. 83-90.
5. Krysovatyj, A. I. (2005), *Teoretyko-orhanizatsijni dominanty ta praktyka realizatsii podatkovoi polityky v Ukraini* [Theoretical and organizational dominants and practice of implementation of tax policy in Ukraine], Kart-Blansh, Ternopil', Ukraine.
6. Krysovatyj, A. I. and Tomniuk, T. L. (2012), *Administruvannia podatkiv v Ukraini : orhanizatsiia ta napriamy transformatsii* [Administration of Taxes in Ukraine: Organization and Directions of Transformation], Ekonomichna dumka TNEU, Ternopil', Ukraine.
7. The Verkhovna Rada of Ukraine (2010), “Tax Code of Ukraine”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (Accessed 15 May 2019).
8. Puzyr'ova, P.V. (2012), “Characteristics of tax management and signs of its efficiency in modern conditions”, *Formuvannia rynkovykh vidnosyn v Ukraini*, vol. 2, pp. 36–39.
9. Lisovyy, A. V. and Lisova, T. A. (2013), “Tax Management: Problems and Prospects”, *Stalyy rozvytok ekonomiky*, vol. 2, pp. 267–269.
10. Sidenko, B.V. and Melent'eva, O.V. (2012), “Tax Service Modernization”, *Zbiór raportów naukowych „Postępy w nauce w ostatnich latach. Nowych rozwiązań*, Wydawca: Sp. z o.o. «Diamond trading tour», Warszawa, Poland, pp. 6-9.
11. Susidenko, V.T. and Nikitishyn, A.O. (2012), “Modern essence and architectonics of tax regulation of the development of society”, *Aktual'ni problemy ekonomiky*, vol. 1, pp. 234-242.
12. *Modern dictionary of foreign words* (2006) [Suchasnyj slovnyk inshomovnykh sliv] / O.Potebnia Institute of Linguistics, NAS of Ukraine, «Dovira», Kyiv, Ukraine.
13. Shadurskaia, M. (2011), “Theoretical fundamentals of state tax administration and tax administration”, *Svit finansiv*, vol. 1, pp. 101–103.

Стаття надійшла до редакції 14.05.2019 р.